

[Industriministeren]

nogen problemer på det område, er det pludselig blevet til et stort nationalt problem.

Det er det jo ikke, hr. Ivar Nørgaard. Forholdene har ikke været lovreguleret, og det har i øvrigt – det er da min opfattelse – ikke givet anledning til de store problemer. Jeg har den fornemmelse, at arbejdsmarkedets parter måske tøver lidt, fordi der ikke er tale om et akut problem.

Så nævner hr. Ivar Nørgaard Storebæltskontraheringerne. Mig bekendt var alle de konsortier, der var prækvalificerede, blandinger af danske virksomheder og udenlandske virksomheder. Der er ikke nogen enkelt dansk virksomhed på dette område – specielt ikke vedrørende Østerrenden, i hvert fald til tunnelen – der har ekspertise til at klare en sådan sag. Det er der vel ikke noget mærkeligt i.

Den eneste grund til, at jeg nævner det, er i og for sig, at jeg igen vil at understrege betydningen af, at vi får større frihed til at operere på det åbne marked, fordi det vil skabe basis for, at danske virksomheder, som hidtil har været begrænset af det meget snævre hjemmemarked, på disse vigtige områder får mulighed for at operere på et hjemmemarked omfattende 320 millioner mennesker.

Hr. Holger K. Nielsen spørger videre: Kan DSB-Scandia-kontrakten ses i sammenhæng med dette direktivforslag? Jeg kender ikke detaljerne i det, men hvis DSB-Scandia-kontrakten går ud på, at nu skal DSB, uden i øvrigt at tilbyde at modtage leverancer fra andre, vedvarende købe de tog, som her er udviklet, tror jeg roligt jeg kan sige, at så går den ikke. Den form for eksklusivitet går ikke. At de kan lave en udviklingskontrakt om at fremstille prototyper og et vist antal, er der formodentlig ingen problemer i, men vedvarende at skabe eksklusivitet går ikke. Her mener jeg at der ligger nogle balancepunkter. De balancepunkter ligger der også i relation til offshoresektoren.

Nu har vi jo haft direktivforslagene i så kort tid. De er først kommet her for nylig, og vi har ikke haft lejlighed til at studere dem i de mindste detaljer. Men det er klart, at der bliver – det vil jeg da gerne sige – forhandlinger om dette direktivforslag, om spørgsmålet om at lave nogle afbalanceringer.

Jeg tror, det er helt sikkert, at intet land i EF vil fraskrive sig mulighederne for at lave meningsfyldte udviklingskontrakter, men de vil

samtidig forhåbentlig tilsige deres villighed til at åbne markederne for den frie konkurrence på dette område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 11.43

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Forhandling om EF 3:

Industriministerens redegørelse af 23. november 1988 vedrørende forslag til Rådets direktiv om retsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser.

(Redegørelsen anmeldt 23/11 88. Redegørelsen givet 23/11 88. Meddelelse om forhandling 23/11 88).

Forhandling

Ivar Nørgaard (S):

Det fremhæves i direktivforslaget, at bioteknologien vil få meget stor betydning for fremtidens industri og fremtidens samfund, at Japan og USA har gennemført patentbeskyttelse på disse områder, og at EF-landene vil sakke agterud, hvis ikke de gør noget lignende.

Der kan ikke sættes spørgsmålstegn ved, at bioteknologien allerede nu har stor betydning for den teknologiske udvikling og utvivlsomt vil være en af vækstsektorerne i fremtiden. Men det centrale spørgsmål er, om den foreslåede patentbeskyttelse, der går langt videre end den, der i øjeblikket findes for mikroorganismer, er af væsentlig betydning for Europas konkurrenceevne. Og dernæst, om de eventuelle økonomiske fordele kan retfærdiggøre patentering på de områder, som har en etisk og moralsk dimension.

Det ser ud, som om der i øjeblikket er størst erhvervsmæssig interesse for at indføre patentering på planteområdet. Argumentet for patentering er, at det private erhvervsliv ikke øko-

[Ivar Nørgaard]

nomisk vil satse så kraftigt på forskning, som det er ønskeligt, hvis der ikke skabes en vis sikkerhed for, at virksomhederne selv kan få økonomisk fordel af forskningsresultatet. Det finder EF-Kommissionen altså bedst kan sikres ved at give patentret til udnyttelsen af opfindelsen i et vist åremål, og dette åremål kan godt strække sig over flere generationer af det pågældende produkt.

Spørgsmålet er, når det drejer sig om plantebeskyttelse, om de bestemmelser, der i øjeblikket findes i en konvention om plantebeskyttelse, ikke giver tilstrækkelige muligheder for virksomhederne, hvis de tilpasses til den teknologiske udvikling.

Der er allerstørst betænkelighed ved at anerkende patentering af levende væsener. Forslaget undtager udtrykkeligt dyreracer, men tilsyneladende ønsker Kommissionen at give forskerne mulighed for at tage patent på nye afarter af en given race. Det er formentlig meget vanskeligt for ikkespecialister at finde ud af, hvor grænsen går mellem »racer« og »afarter af racer«. I øjeblikket er det derfor også totalt forbudt.

Men hvis man giver tilladelsen, er det meget svært at se, hvor grænsen egentlig går. Nogle forestiller sig, at det også skulle gælde for mennesker, men jeg har forstået, at det er udtrykkeligt undtaget: at man altså ikke kan få patent på at skabe nye mennesker og næste generation af mennesker igen, men måske nok dele af organer til mennesker.

I og for sig skulle der ikke være store betænkeligheder ved den retsbeskyttelse, der ligger i selve det at sikre patent på opfindelsen. Det sikrer opfinderen mod, at andre løber med opfindelsen, men det giver ikke automatisk opfinderen eller firmaet ret til at udnytte opfindelsen. Det afgøres andre steder, f.eks. i lov om genteknologi, som vi behandlede i går og skal tale lidt om i dag, og i miljø- og lægemiddellovgivningen.

Spørgsmålet er, om den eller de ministre og den eller de embedsmænd, der skal administrere tilladelserne, ikke vil føle sig pressede eller foranledigede til at give tilladelse, hvis firmaet har ofret mange millioner eller milliarder af kroner på opfindelsen og har fået patent på den. Kan ministeren afkræfte, at der er en sådan risiko, og vil ministeren selv give sikkerhed for, at han ikke vil lade sig presse, fordi der er givet patent?

Under alle omstændigheder finder vi i Socialdemokratiet, at det er nødvendigt med en grundig behandling af forslaget, før regeringen kan give udtryk for den endelige danske holdning i Ministerrådet.

Grove (KF):

Det forslag, Rådet har fremlagt, drejer sig om retsbeskyttelse af bioteknologiske opfindelser. Det er et direktivforslag, der har vakt en del opmærksomhed, og mange aspekter i det har været debatteret i pressen, men efter min opfattelse ofte i sammenhæng med etik i forbindelse med gensplejsning og hele dette tekniske område. Der hører det ikke hjemme. Man har også diskuteret udsætning af gensplejsede organismer i miljøet i forbindelse med dette direktiv. Det har direktivet heller intet at gøre med.

Direktivet lægger op til noget helt andet. Det lægger op til patentmuligheder, altså en beskyttelse af virksomheder, der laver et udviklingsarbejde på det område. Det mener jeg at vi i allerhøjeste grad har brug for her i Danmark. Vi skulle helst arbejde meget ihærdigt på det område, for ellers sækker vi agterud. Og det er vel lige så logisk, at de virksomheder, der investerer mange timer, dage og år og mange penge på forsøg på at finde frem til nye organismer – her tænker jeg selvfølgelig på mikroorganismer og på nye planter, der kan være til gavn for hele menneskeheden og dermed et produkt, som Danmark på længere sigt kan producere, sælge og også tjene på – forhåbentlig vil sikre sig.

Derfor må vi naturligvis have en rimelig patentlovgivning, og her skal vi vel også tage plantenyhedslovgivningen med, som beskytter vore virksomheders idérigdom og opfindelser, så de kan udnytte dem, uden at andre laver plagiat eller unfair udnyttelse af disse ideer. Kunde, der har lavet udviklingsarbejdet, skal kunne udnytte dem.

Uden mulighed for at opnå en rimelig retsbeskyttelse af de bioteknologiske opfindelser vil vore virksomheder ikke investere på disse områder, og mig bekendt har man både i Japan og i USA allerede nu muligheder for at opnå patent på disse opfindelser.

Hvis EF-landene ikke følger med i denne udvikling, vil vi hurtigt sække agterud på det teknologiske område. Det har Europa ikke råd til, og Danmark har det slet ikke. Derfor bør Danmark og dermed Folketinget deltage i den in-

[Grove]

ternationale patentdebat med stor åbenhed. Derfor gælder det om, at vi i den kommende tid i Markedsudvalget virkelig får gennemført en fornuftig retsbeskyttelse for de bioteknologiske opfindelser.

Jeg er sikker på, at vi også gennem en positiv holdning meget bedre vil kunne få afklaret mange vanskelige spørgsmål, for det er der sandelig på dette område. Dermed får vi lov til at være med til at præge den debat, der skal foregå i Ministerrådet i EF, men også debatten i Europa på dette område. Dermed vil vi også være med til at præge debatten i verden. Det er et område, der kommer til at være kolossalt fremadskridende i de kommende år. Det vil gavne både Danmark og dansk industri, og derfor glæder vi os fra konservativ side til en god, saglig debat på dette område.

Rahbæk Møller (SF):

Den patenterede, gensplejsede mus i Massachusetts er sikkert et sødt lille væsen, men den er alligevel skyld i meget. Nu har den fået EF-Kommissionen til at gå i aktion. Sådanne nogle patentregler skal vi også have. I SF mener vi ikke, at vi har brug for disse regler, og vi ønsker dem ikke.

Hvad angår mikroorganismer, herunder enkelte dyre- og planteceller, har vi allerede patent. Vi har endda en konvention, Budapestkonventionen, herom. Der er ingen kendte eksempler på, at disse regler ikke har været tilstrækkelige, og der er da også udtaget masser af patenter på det område.

På planteområdet har vi hidtil haft forbud mod patentering. I stedet har vi haft plantebeskyttelse efter UPOV-konventionen. Denne konvention skal formodentlig tilpasses efter de nye teknologiske muligheder, og dette arbejde er da også for længst gået i gang, og det havde været rimeligt at afvente resultatet heraf. I stedet prøver EF-Kommissionen nu at definere forbudet mod patentering af plantesorter væk. Dog siges det: »Det vil ikke skade udviklingen inden for moderne plantebiologi, hvis plantesorter som sådanne i begrænset omfang udelukkes fra patenterbarhed, og at dette derfor kan tillades.«

Med andre ord ved EF-Kommissionen godt, at den ville få alt for meget vrøvl med bønderne, hvis den helt fjernede begrebet plantebeskyttelse til fordel for patentbeskyttelse. Derfor efter-

lader den et lille hjørne til de hidtidige regler og indfører patent på resten.

Det er da muligt, at vi bliver nødt til også at kigge på patentreglerne, men det logiske ville være først at afvente, hvad der sker med plantebeskyttelseskommissionen, og derefter se, om der skulle være behov for justeringer.

På dyreområdet har patent hidtil været forbudt. Hvis forbudet mod patent på dyreracer bliver bevaret, fordi det er indeholdt i Den Europæiske Patentkonvention, ved Kommissionen godt, at den ikke kan ændre det. Men begrebet omdefineres, så forbudet bliver indholdsløst. Jeg ved fra tidligere diskussioner, at industriministeren vil sige, at patent ikke indebærer tilladelse, at vi stadig væk kan forbyde udvikling af blinde grise og fjerløse høns og sekspattede køer, og hvad man ellers måtte finde på, og det er da rigtigt nok, men meningen med at indføre patent er at stimulere virksomhedernes eksperimenter, og når først de har brugt mange penge, er det sværere at forbyde resultatet.

Med andre ord: Det, Kommissionen har gjort, er, at den har set, at de to konventioner spærrer; det kan den ikke ændre, det har den opgivet, men den har for begge konventioners vedkommende, Den Europæiske Patentkonvention og UPOV-konventionen, defineret dem så smalt, at de reelt bliver betydningsløse, og således at der reelt indføres patent på hele baduljen.

Hensigten hermed er klar. Den vil stimulere udvikling af nye arter af dyr og planter. Citat: »Det er den moderne plantebiologi, som giver de bedste løfter om, at de vanskeligheder, Fællesskabets landbrug står over for, kan overvindes definitivt.« Det er teknologioptimisme, så det klodser. Formodentlig ligger der visse muligheder for et landbrug i bedre balance med omverdenen i de nye teknologier, men disse muligheder virkeliggøres næppe ved blot at stimulere private virksomheders forskning og udvikling.

Industriministeren har ikke oplyst, hvilke ændringer i dansk lovgivning en vedtagelse af direktivet vil medføre. Det plejer man ellers at gøre. Årsagen er formodentlig, er jeg bange for, at hvis direktivet ikke skulle blive vedtaget, vil ministeren søge de pågældende ændringer gennemført ved omdefinering af gældende lov. Den udvikling er allerede undervejs.

[Rahbæk Møller]

Jeg vil også henlede opmærksomheden på, at ministeren ikke har gjort opmærksom på, hvilken sammenhæng der er mellem det foreslåede direktiv og de drøftelser, der foregår på nordisk plan. Der har længe fundet drøftelser sted i Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd om de justeringer på plantebeskyttelses- og patentområdet, som genteknologien vil medføre. Også dette synes jeg vi skulle være oplyst om ved denne lejlighed.

Niels Anker Kofoed (V):

Når det gælder patenter, har vi her i Folketinget tradition for at bruge meget, meget lang tid på at finde ud af, hvilken udformning lovgivningen skal have. Det hænger selvfølgelig sammen med, at det er meget indviklet at finde ud af, hvordan man skal lave en patentlovgivning, der giver den fornødne retsbeskyttelse for den, der har fået patent. Derfor synes jeg i modsætning til hr. Rahbæk Møller, at jeg vil hilse dette direktivforslag velkommen, for der er behov for retsbeskyttelse af de bioteknologiske opfindelser, som finder sted. Det er da klart, at der sker en udvikling på det bioteknologiske område, som i hvert fald ingen havde kunnet forudse i den almindelige lovgivning, vi har med hensyn til beskyttelse af planterettigheder f.eks. og også beskyttelse af avlsmateriale inden for andre levende væsener. Derfor er det nok rigtigt, at man tager fat på at finde en fælles løsning på disse ting, for hvis de, der virkelig gør en stor indsats, ikke kan beskytte de opdagelser, de finder frem til, kan man ikke animere til, at de fortsætter, medmindre det udelukkende skal være statsforetagender, der skal tage sig af det.

Det interessante ved at læse direktivets forskellige paragraffer er at se, hvordan man skelner mellem, hvad der er opdagelser, og hvad der er udvikling. Det synes jeg er interessant læsning for os, som står ret uforstående over for det. Men jeg synes, det er ret genialt at finde ud af de forskellige definitioner for at finde frem til, hvad der egentlig er en opdagelse, og hvad der er en udvikling, og hvad man kan få patent på og hvad ikke. Jeg skal ikke gøre mig forfærdelig klog på disse ting, men jeg synes, at hvis det kan medvirke til, at vi ikke bremser en udvikling, som alligevel kommer, er jeg i modsætning til hr. Rahbæk Møller af den opfattelse, at så må man fremme en retsbeskyttelse af dem,

der virkelig ofrer både tid og kræfter på at arbejde med forskellige opfindelser, som generelt set vel er til glæde og gavn for os, der skal leve i dette samfund.

Jeg tænker på de fremskridt, der har fundet sted på det bioteknologiske område med udvikling af nye plantesorter, der er mere modstandsdygtige mod sygdomme, så man undgår at bruge så mange bekæmpelsesmidler; det synes jeg er en udmærket ting at tage med og også spørgsmålet, om det er opdagelser, som ikke kan patenteres, eller det er udvikling, som skyldes hjerne og menneskelig snilde.

Derfor er det rigtigt, at man laver en retsbeskyttelse, således at de, der virkelig gør indsatsen, også får glæde og gavn af den til gavn for os andre.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil godt gøre hr. Niels Anker Kofoed opmærksom på, at jeg ikke vender mig imod retsbeskyttelse. Jeg mener også, at vi har brug for retsbeskyttelse af opdagelser. Måske ville det lette, hvis vi ikke blandede det hele sammen og kun talte om planter, for det er nok det, det drejer sig om i første omgang. I dag har vi en beskyttelse i form af plantebeskyttelsen. Det er almindeligt anerkendt, at den næppe er god nok, for den har ikke forudset den nye udvikling; derfor er man ved at ændre UPOV-konventionen. Var det ikke rimeligt at afvente, hvad der kom ud deraf, før vi ser på patentsagen? Hidtil har netop landmændene været mere interesserede i at have en plantebeskyttelseskonvention end i at have en patentkonvention for planteområdet.

Behnke (FP):

Direktivet om retsbeskyttelse eller patentering af bioteknologiske opfindelser er absolut et direktiv, som Fremskridtspartiet modtager med glæde. Når virksomheder som Novo og Nordisk Gentofte eller andre gør opfindelser inden for genteknologien som f.eks. en ny og bedre og billigere måde at fremstille insulin på, skal de virksomheder selvfølgelig have mulighed for at få patent på opfindelsen eller fremstillingsmetoden, lige så vel som hvis det var et mekanisk instrument, de havde opfundet.

Vi har noteret os, at adgangen til patentbeskyttelse ikke gælder menneske- og dyreracer,

[Behnke]

og det er vi selvfølgelig tilfredse med. Specielt Danmark har egentlig en stor chance, for ikke at sige en kæmpechance, for at komme i spidsen af forskningen inden for planteforædling, gensplejsning og andre bioteknologiske tiltag; det er en branche, der kan udvikle sig til en meget væsentlig eksportartikel for Danmark, men det kræver, at virksomhederne får adgang til at opnå patent på de opfindelser, man gør, så udenlandske konkurrenter ikke løber med ideen, når man har brugt både tid og penge på grundforskningen.

Nu gælder det så blot om, at Folketinget får taget sig sammen og får den danske lovgivning tilrettelagt sådan, at de danske virksomheder har bevægelsesfrihed, og vel at mærke tilstrækkelig bevægelsesfrihed, til at foretage den bioteknologiske forskning og produktion. Det er mere end rigeligt, at vi har set eksemplet med Nordisk Gentofte, der jo måtte flytte til Irland, fordi Folketinget nølede med lovgivningsgrundlaget for den produktion, man netop skulle i gang med.

I det hele taget synes jeg, det vil være passende under denne sag at få nævnt, at vi ikke kan forstå, hvorfor netop et ord som bioteknologi mere eller mindre får karakter af fyord i den danske debat. Der er aldrig nogen, der har været modstandere af fremavl; der er aldrig nogen, der har været modstandere af podning, af krydsning af planter; der er aldrig nogen, der tidligere har brokket sig, når man har været i stand til at få pænere og bedre æbler osv. osv. Men lige så snart man benytter moderne fremstillingsmidler, lige så snart det hedder noget med teknologi eller noget med gensplejsning, stiller man sig straks på bagbenene og opfatter det som noget, vi skal være på vagt over for.

Der er mange ting, der igennem tiden aldrig ville være blevet opfundet, hvis ikke der var nogen, der havde taget initiativet til dem. Jeg kan ikke lade være med at tænke på, hvordan det var i England, da de første damplokomotiver kom på skinner derovre; da udtalte datidens såkaldte kundskab, læger, professorer og præster, og hvem der nu ellers var, at hvis det menneskelige legeme bevægede sig med mere end 15 km i timen, ville man tage skade på både legeme og sjæl. I dag bliver de fleste af os lettere irriterede, hvis intercitytoget fra København til Frederikshavn er bare 5 minutter forsinket, og vi glæder os til, at vi kan køre endnu hurtigere med toget. På samme måde vil man om 50 eller

100 år givetvis mere sig vældigt over, at vi i den danske debat kan være bekymrede for de teknologiske fremskridt, vi gør nu i denne tid.

Jeg deler bestemt Vestres ordførers begejstring over, at man netop inden for sygdomsbekæmpelse og inden for begrænsningen af de forskellige kemiske bekæmpelsesmidler har mulighed for at fremavle plantesorter, der er mere resistente og ikke behøver den samme grad af kemiske bekæmpelsesmidler.

Vi kan fuldt ud støtte direktivet, og vi håber i øvrigt, at industriministeren og miljøministeren hurtigst muligt vil sikre, at det danske lovgrundlag også er til stede, så virksomhederne for alvor kan komme i gang inden for dette væsentlige område, for vi tror på, at det kan blive en stor eksportartikel for Danmark.

Larsen-Ledet (RV):

Der er mange, der af følelsesmæssige grunde vender sig imod, at biotekniske opfindelser patentbeskyttes. Dertil er der at sige, at et patent ikke automatisk giver tilladelse til, at det bliver udnyttet.

Et patent giver adgang for opfinderen til at forbyde andre at anvende patentet. Den konkrete udnyttelse af et patent afhænger af regler uden for patentloven, f.eks. miljølove og lægemiddellovgivning, og det er derfor nok uhenigtsmæssigt at regulere via patentlovgivningen.

Vi ser også i praksis, at virksomheder får patent på nye lægemidler, men ikke kan markedsføre dem, fordi man ikke har tilladelse i henhold til lægemiddellovgivningen.

Der er da ingen tvivl om, at bioteknologi kan få en fantastisk betydning for hele samfundet, for landbrug og for industri, f.eks. ved udvikling af gavnlige egenskaber hos planter, såsom større modstandskraft over for sygdomme eller insekter, eller udvikling af planter, der bedre kan tilpasse sig vanskelige klimaforhold osv. Det er nogle områder, hvor der kan investeres umådelige beløb i udviklingen af disse egenskaber. Det er også derfor, vi skal se på begrundelsen for, at man får beskyttet sin opfindelse. Manglende beskyttelse i visse lande kan indebære risiko for, at der ikke sker så store videnskabelige landvindinger dér som i de lande, hvor man får del i gevinsten ved en opfindelse ved patentbeskyttelse.

[Larsen-Ledet]

Derfor må EF-landene indføre de samme muligheder, som man har i USA og Japan i så henseende. Vi må frigøres fra den afhængighed, vi på en række områder vil være i til disse lande forskningsmæssigt. Vi må nationalt eller på EF-plan indføre en lovgivning, som angiver regler for, om de opnåede patenter kan anvendes, og under hvilke betingelser anvendelsen kan finde sted.

I Danmark har vi i patentloven mulighed for at afvise patenter, hvis udnyttelse vil stride mod sædelighed og offentlig orden. Jeg ved ikke, om vi fortsat skal bruge den udtryksform, men vi skal i hvert fald have en eller anden sikkerhed for, at det, vi taler om her, ikke misbruges. Etik må ikke blive et ubekendt begreb i fremtidens samfund. Grænsen imellem, hvad der er forsvarligt, og hvad der ikke er forsvarligt, skal fastsættes af politikerne.

Lysholm Christensen (KRF):

Den foreliggende redegørelse omhandler et meget følsomt område: patentbeskyttelse af levende væv og udvindingsmetoder for visse stoffer fra væv. Mikroorganismer samt plante- og dyremateriale, der ikke er en sort eller race, kan patenteres.

Uanset at området er følsomt, er det naturligvis påkrævet at have bestemmelser, der fastlægger lovgrundlaget for arbejdet med og fastlægger de økonomiske spilleregler for handel og rettigheder til fremstillede planter, vævskulturer og lign.

Men der findes allerede i dag sådanne bestemmelser. Det nye er derfor, at Rådet foreslår nogle ensartede direktiver for EF-landene, hvorved en betydningsfuld teknisk handelshindring forsvinder.

Jeg må dog udtrykke en vis betænkelighed ved området trods alt. Kristeligt Folkeparti har ikke ubetinget tillid til, at udviklingen på det bioteknologiske område foregår på betryggende måde. Vel vidende, at dette handler om patentrettigheder, vil jeg alligevel inddrage det aspekt, at vi her har at gøre med et etisk område af stor betydning. Vi er betænkelige ved den holdning, som er kommet til udtryk her: at man, når virksomheder har ofret forskning og mange midler på udvikling af nye produkter, skal have en vis sikkerhed for at kunne få produktet patenteret. Vi kan ikke umiddelbart tilslutte os en sådan tankegang, for nye produkter

kan meget vel komme til at overskride nogle af de etiske grænser, som findes på dette område.

Vi er opmærksomme på, at EF-direktiver i princippet indeholder minimumskrav, mens Danmark har mulighed for at indføre strengere regler på visse områder. Vi vil følge dette område med stor opmærksomhed, og det er jo et teknisk meget vanskeligt område, så jeg skal ikke gå nærmere ind i det, men blot udtrykke disse betænkeligheder.

Mogens Elvensø (FP):

Der er nogle ting, jeg er faldet over, og en af dem er, hvordan man opretholder et patent under det, der hedder generationsbeskyttelse, så det vil jeg gerne spørge industriministeren om.

Så er der noget, som også hr. Niels Anker Kofoed talte om, nemlig opdagelser i stedet for ændringer. Jeg ved ikke, om Folketinget ved, at der er noget, der hedder falske patenter. Et falsk patent er et patent, der udstedes, men som i realiteten ikke er noget patent, men hindrer andre i at lave en nærmere defineret ting. Navnlig inden for den kemiske industri er der mange falske patenter, og jeg ved, at Patentkontoret i København har afsløret flere, hvor der er givet patent andre steder i Europa. Derfor vil jeg gerne spørge industriministeren, om han er indstillet på at undersøge, hvad man gør ved falske patenter. Der står nemlig et sted i direktivet, at man under retssager har omvendt bevisførelse, men det er ikke altid sikkert, at der er brug for det.

Industriministeren (Nils Wilhjelm):

Behandlingen af denne sag viser med al tydelighed, at der er tale om nogle grænsedragningsproblemer. Vi beskæftiger os med et område, som er i en rivende udvikling, som det også er sagt af mange af ordførerne. Hele den bioteknologiske udvikling galoperer af sted og giver på en lang række områder meget positive løsninger, som set ud fra både miljømæssige og energimæssige synspunkter kan være væsentlig bedre løsninger end de løsninger, vi har i fremstillingssektoren i dag. I den henseende synes jeg, det er et meget positivt område at beskæftige sig med.

Noget af det, der var gældende i går, er ikke gældende i dag. Udviklingen sker så hurtigt, at reguleringen på området nok må karakteriseres som hinkende bagefter.

[Industriministeren]

Derfor er jeg ganske enig med dem, der har sagt, at vi har behov for at få nogle klare regelsæt her, fordi der ingen grund er til at stille de europæiske virksomheder vanskeligeré med udnyttelse af bioteknologien end de virksomheder i USA og Japan, hvormed de i særlig grad konkurrerer.

Når f.eks. hr. Lysholm Christensen er betænkelig ved, at en virksomhed, når den ofrer mange penge på det, så også skal have lov til at udnytte det, så ser jeg faktisk problemstillingen fra den modsatte side. Jeg ser det ud fra det synspunkt, at har man nogle fornuftige regelsæt, vil virksomhederne også vide, hvad de har at rette sig efter, så vil de ikke ofre penge på en lang række af udviklingsprojekter, som man meget vel ved i dag at man senere hen ikke har nogen mulighed for at udnytte. Derfor er jeg ikke særlig betænkelig ved den del af problemstillingen.

Men vi ender ved en balance imellem de kommercielle interesser, udviklingen og beskyttelse af dette område, set ud fra et mere globalt konkurrencemæssigt synspunkt, og så med hensyn til de etiske problemstillinger. Her må man holde disse ting adskilt fra hinanden, for, som de fleste ordførere fremhævede, forholdet er det, at det, at man har fået et patent, ikke er ensbetydende med, at man kan udnytte et patent. Udnyttelsen afgrænses meget vel efter andre lovregler, som ikke nødvendigvis eller særlig hensigtsmæssigt indbygges i patentreglerne.

Hr. Ivar Nørgaard stillede mig det spørgsmål, om man ikke netop i disse afgrænsninger kunne frygte en vis eskalering, således at embedsmændene, som sidder med disse problemstillinger, successivt lod sig presse mere og mere til at gå videre end det, holdningerne i øvrigt kunne bære – eller oven i købet, at ministeren ville presse videre.

Her er der nok mere tale om nuancer. Jeg har, synes jeg selv, et rimelig afklaret synspunkt på dette område. Vi havde lejlighed til at diskutere i regeringens Erhvervsudvalg om den afgrænsning, der ligger i patentlovgivningen, om det, der er patenterbart, og som hr. Larsen-Ledet også refererede til, og som virker lidt antikveret, kan afgrænses således, at der kan være forbud mod patenter på opfindelser, hvis udnyttelse vil stride mod sædelighed og offentlig orden. Det bærer nok lidt præg af, at det ikke er sådan, man ville formulere det juridisk. Jeg har

da den holdning, at hvis der kan være brug for en opstramning på dette område og en nærmere afklaring af nogle problemer, som i øvrigt ikke er problemer i dag, er regeringen da meget villig til at indgå i diskussioner herom og fremlægge forslag.

Jeg er enig med hr. Ivar Nørgaard og andre i, at vi bevæger os på et følsomt område, når vi er ovre i det etiske. Derfor er det også regeringens klare holdning, at vi under behandlingen af denne sag vil være meget omhyggelige med at få den problemstilling passende kraftigt belyst og således tilkendegive regeringens klare holdning.

Hr. Rahbæk Møller mener, at den eksisterende lovgivning stort set er god nok – sådan måtte jeg opfatte det, men det har måske ikke været helt entydigt – og at der i høj grad i plantenyhedsloven er tilstrækkelig beskyttelse for planteområdet. Jeg synes, hr. Rahbæk Møller fokuserer lovlig meget på planteområdet. Jeg ved ikke rigtig, om mikroorganismer, f.eks. dem, der benyttes i medicinalindustrien, henhører under plantebeskyttelsesloven og plantenyhedsloven. Det tror jeg ikke. Derfor er det min opfattelse, at der er behov for, at vi tager positivt imod direktivforslaget og især på områder, som direktivforslaget er med til at dække retsbeskyttelsesmæssigt, og som ikke er dækket i dag gennem plantenyhedsloven.

Hr. Behnke fremkom med en bemærkning om, at Nordisk Gentoft var flyttet til Irland på grund af de særlige forhold omkring genlovgivningen osv.

Jeg har ladet mig fortælle, bl.a. fra miljøministeren, at der ligger nogle helt andre synspunkter bag det, nemlig en meget stærk irsk egnsudviklingslovgivning, som giver tilskudsmuligheder og etableringsmuligheder, som er overordentlig lukrative, og at det snarere skulle være dette, der var årsagen til, at man flyttede derover.

Til sidst blev der stillet et spørgsmål om generationsproblemstillingen ved patenter på dette område. Det fremgår af det, at hvis vi tænker på f.eks. den afgrøde, som fremkommer på basis af sæd, der er patenteret ved hjælp af den lovgivning, der ligger her, de regler, der er her, har man mulighed for at udnytte det, men ikke mulighed for salg. Det mener jeg i og for sig ligger meget klart, så jeg kan ikke rigtig se, hvor problemet er.

[Industriministeren]

Med hensyn til problemstillingen vedrørende falske patenter er det helt klart patentmyndighedernes opgave at passe disse områder. Der er efter min mening ikke nogen ændring i forhold til den retstilstand, vi har i dag.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Jeg skal selvsagt ikke indlede en diskussion med industriministeren om, hvad der har været de præcise bevæggrunde til, at Nordisk Gentofto har valgt at flytte en del af deres produktion til Irland. Jeg skal blot gøre opmærksom på, at det i hvert fald af dagspressen er fremgået, at et af Nordisk Gentoftes argumenter var, at vi ikke i Danmark havde sørget for at få en genlov på plads.

Et af de andre eksempler, der desværre også er i dagspressen, er, at De Danske Sukkerfabrikker har problemer med at få lov til at lave det, der hedder fullscale-forsøg, i fri natur altså, med sukkerroer på åbne marker. Jeg vil være ked af, hvis resultatet af den sag bliver, at de så også bliver nødsaget til at flytte til udlandet for at få lov til at gennemføre disse forsøg.

Jeg kan selvfølgelig ikke vide, hvad de præcise bevæggrunde har været hos Nordisk Gentofto, ej heller hos De Danske Sukkerfabrikker, jeg gør blot opmærksom på, at sagerne er blevet omtalt som nævnt.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Det er bare en oplysning til hr. Behnke, som helt generelt går ud på, at det jo ikke er alt, hvad der står i aviserne, der er sandt. Det var det ene. Når det drejer sig om Nordisk Gentofto, har jeg haft kontakt med min irske kollega, fordi jeg gerne ville drøfte med ham det problem, at miljølovgivningen i Irland var mindre restriktiv, end den var i Danmark. Dertil svarede han, at det havde han også haft problemer med med sine egne, og det passede ikke. Den irske miljølovgivning er på dette område nøjagtig lige så streng som den danske. Det, der var tilfældet, når det drejede sig om Nordisk Gentofto, var, at de fik egnsudviklingsstøtte.

Når det drejer sig om ansøgningen fra Sukkerfabrikkerne, må vi sige, at den ansøgning er der ikke, og derfor er den naturligvis ikke behandlet. Det vides nu, at den vistnok er på vej ind i systemet. Jeg har haft kontakt med Sukkerfabrikkerne og har sagt, at det er klart, at der

ikke er en umiddelbar lovgivning; den skal passere Folketinget. Det er vi villige til at gøre, hvis vi får en ansøgning, men forudsætningen er naturligvis, at vi får en ansøgning.

Derfor er det altså faktisk ikke hverken i det ene eller det andet tilfælde den danske restriktive lovgivning, der har generet nogen af de pågældende virksomheder.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg beder formanden undskylde, men jeg synes faktisk, man foregriber den næste sag. Men selvfølgelig griber det lidt ind i hinanden.

Det undrer mig lidt, når miljøministeren kan blive så ophidset over, at der er nogen, der er flyttet til Irland, og at man ikke skal tro på, hvad der står i aviserne osv.

Men jeg går ud fra, at man skal tro på, hvad ministeren siger i sin egen redegørelse. Der står om Irland, at de har nedsat en DNA-komité til at modtage og undersøge anmeldelser om forskningsprojekter med høj risiko. Dette udvalg modtager ligeledes forslag om industrielt arbejde i stor målestok og udsteder i enkelte tilfælde henstillinger til de lokale myndigheder om de betingelser, der skal opfyldes angående anlæggets udformning osv. Jeg kan egentlig ikke rigtig forstå, at ministeren ikke skulle have læst sin egen redegørelse igennem – den er jo i overensstemmelse med det, man siger i aviserne – fordi Danmark har en restriktiv lovgivning inden for genteknologiområdet.

Formanden:

Jeg kan helt tilslutte mig, at vi beskæftiger os med patentdirektivforslaget her.

Miljøministeren har ordet, og derefter vender vi tilbage til ordførerrækken.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Til hr. Knud Lind vil jeg blot sige, at det var, fordi hr. Knud Linds kollega bragte det spørgsmål på bane, at jeg gerne ville have lov til at fremsætte de korrekte kommentarer om det.

Jeg har fremsendt det, men jeg har også haft en drøftelse netop med min irske kollega vedrørende spørgsmålet om Nordisk Gentofto, hvor han sagde, at de var nøjagtig lige så omhyggelige, som vi var i denne sag, fordi de naturligvis var opmærksom på de problemer, som dette ville involvere.

Ivar Nørgaard (S):

Det er rigtigt, som det har været fremhævet, at det havde været mere logisk, om vi havde behandlet de to næste punkter på dagsordenen før dette, men da det jo er to forskellige ministre, der har med det at gøre, og da ministeren for det indre marked var optaget af den foregående sag, går jeg ud fra, at det er af høflighed over for ham, at man nu har sat det på, så han ikke skulle sidde og vente, mens hans kollegas sag var til behandling.

Men i øvrigt mener jeg, at der er to problemer, som ministeren kom ind på og for det enes vedkommende næsten tilfredsstillende, men for det andets vedkommende lidt letsindigt og letfærdigt.

Det første er det med etikken. Det er jo rigtigt, som mange fremhæver, at det jo først er, når der bliver givet tilladelse til fremstilling – det sagde jeg også selv – at der opstår problemer, men da tænkte jeg mere på, at der opstår problemer af miljømæssig og sundhedsmæssig art, og der reguleres jo over miljøloven og læge-loven. Men hvad angår det etiske, må det være sådan, at det lægges til grund allerede ved afgørelsen om patentet. Hvis det er noget, der er uetisk, bør det slet ikke have patent, og det bør altså efter min opfattelse fremtræde stærkere ved selve patentlovgivningen.

Endvidere var der spørgsmålet om patent på næste generation. Der er ingen tvivl om, at vi her står over for et problem, som dansk landbrug vil få store vanskeligheder med. Hvis man skal give de store multinationale selskaber patent på forskellige plantesorter og sæden af dem i fremtiden, vil det jo betyde, at Unilever og andre store multinationale selskaber kommer til at tage afgifter af dansk landbrug 20 år frem i tiden.

Hvis det virkelig går så hurtigt med denne bioteknologi, som man hævder, så vil de traditionelle plantesorter jo forsvinde til fordel for de nye, stærkere og bedre. Og så skal danske landmænd altså løbende betale afgift i 20 år til de store multinationale selskaber for alt det korn og andet, de dyrker. Derfor mener jeg, man må passe noget på med at patentere næste generation og næste generation igen, sådan som det er indeholdt i Kommissionens forslag.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg var heller ikke tilfreds med ministerens

svar, og derfor skal jeg prøve at præcisere mine spørgsmål.

Jeg vil synes, man må skelne mellem mikroorganismer, planter og dyr, for det er tre vidt forskellige emner.

Hvad angår mikroorganismer, som ministeren talte om i forbindelse med dette direktiv, vil jeg godt spørge, da vi jo har patent i Danmark på mikroorganismer, om der er nogen mangler i de danske patentregler i dag. Er der overhovedet noget, der skal ændres på dette område, hvis vi vedtager direktivet? Ja, jeg ved det ikke, for det fremgår jo ikke af bemærkningerne, men det ville være interessant at vide.

Så er der planterne. Der har vi ikke patenter, og vi har problemer, det erkender jeg. Men hvorfor ikke afvente det arbejde, der nu foregår i forbindelse med plantebeskyttelseskonventionen, for at se, i hvilken udstrækning den, som hidtil har været den største fordel for landbruget, kan løse de nye problemer? Det ville da være en rimeligere fremgangsmåde end at skynde sig at lave et patent.

Endelig er der dyrene – og det er jo den gensplejsede mus, der lige pludselig har fået EF-Kommissionen op på mærkerne. Ønsker vi overhovedet patent på dyr i Danmark? Er der et flertal i dette Folketing, der synes, vi skal patentere dyr? Det er jeg ikke sikker på.

Sluttelig vil jeg bede ministeren svare på to konkrete spørgsmål, jeg stillede, men som ikke blev besvaret.

Det første: Hvilke danske regler skal ændres, hvis dette direktiv går igennem?

Det andet er: Hvordan forholder dette direktiv sig til det arbejde, der foregår samtidig i nordisk regi?

Industriministeren (Nils Wilhjelms):

I anledning af hr. Ivar Nørgaards bemærkninger om såsæd m.v. og dansk landbrugs problemstilling vil jeg bemærke, at man ikke skal glemme, at der også er afgifter i dag, når man som plantedyrker køber sin såsæd. Planteforædlerne får jo afgifter efter de retsregler, der er i plantenyhedsloven, osv.

Om Danmark i så henseende vil blive bedre eller ringere stillet, er det meget vanskeligt at svare på. Nu var det, som om de store multinationale selskaber her blev hevet frem af skuffen som nogle store fæle uhyrer, der altså ville komme til at koste Danmark for meget. Jeg har

[Industriministeren]

den opfattelse, at dansk planteforædling står ganske stærkt i det internationale billede, og at Danmark i øvrigt på det område, der hedder bioteknologien inden for genmanipulation og andet, er ganske avanceret i international målestok.

Jeg vil snarere sige, at der måske her lige så meget lå nogle muligheder for indtjening. Det skal man ikke være blind for.

Hr. Rahbæk Møller spørger i relation til opdelingen imellem planter, mikroorganismer og dyr, om der for så vidt angår mikroorganismerne er nogen konflikt i forhold til den gældende danske lovgivning. Det mener jeg ikke der er. Men der har jo været forskellig opfattelse af dette. Hr. Rahbæk Møller kan sikkert erindre, at vi ikke var ganske enige, da vi diskuterede dette spørgsmål i Erhvervsudvalget.

Endelig var der altså spørgsmålet om dyrene. Det mener jeg i og for sig er et uafklaret problem. Det er helt oplagt, at de hvide mus kan patentbeskyttes efter amerikansk patentlovgivning, men ikke efter europæisk patentlovgivning, og jeg ser ikke noget i dette oplæg, der i så henseende indfører noget nyt.

Endvidere bliver der spurgt, hvilke ændringer der skal ske. Det kan jeg ikke svare på. Jeg må gå ud fra, at spørgsmålet er stillet i relation til direktivforslagets nuværende udformning og ikke i henseende til den udformning, det får, når vi er færdige med at forhandle det på et eller andet tidspunkt. Det kan jeg altså faktisk ikke svare på i detaljer, men jeg vil naturligvis meget gerne, hvis det ønskes – eventuelt skriftligt ved et notat – redegøre for, hvor der i så henseende ligger nogle forskelligheder, som skulle nødvendiggøre justering af dansk lovgivning.

Hvad angår det nordiske, holder vi i arbejdet i EF altid tæt kontakt til det nordiske. Vi er jo i så henseende en brobyggenation, som i høj grad prøver at få de nordiske synspunkter ind i billedet, og det vil vi selvfølgelig også gøre i denne sammenhæng. Men det har ikke nødvendigvis opsættende virkning i forhold til det direktivforslag, som er fremsat her. Jeg måtte nærmest opfatte det, som om hr. Rahbæk Møller mener, vi fra dansk side skulle gå ind for, at dette direktivforslag slet ikke skulle fremsættes. Og dertil må jeg sige, at det jo ikke er noget, vi har med at gøre. Det er Kommissionen, der tager stilling til det; de har initiativretten på dette

område. Vi må nødvendigvis i så henseende tage stilling til det, der bliver lagt foran os.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Hvad angår mikroorganismer, husker ministeren forkert. Vi har på intet tidspunkt – og det tror jeg også gælder Socialdemokratiet – vendt os imod patentering af mikroorganismer, og hvis der skulle være huller i det nuværende regelsæt, vil vi da gerne se på dem. Men da ministeren, så vidt jeg forstod hans bemærkninger, oplyste, at der ingen huller er, er der ikke behov for nye regler.

Hvad angår plantebeskyttelse kontra patent på planteområdet, er der den forskel, at plantebeskyttelse selvfølgelig giver opfinderen, udvikleren, forædleren nogle indtægter, som ministeren også oplyste. Men reglerne udformes sådan, at de stiller landmænd stærkere i forhold til industrien. Og det er vel nok i Danmarks interesse at bevare dette forhold med de justeringer, som den tekniske udvikling nødvendiggør. Det er derfor, jeg hele tiden siger: hvorfor ikke vente og se, hvad der sker med UPOV-konventionen, før vi tager stilling til, om der skulle være huller tilbage?

Dernæst angående det nordiske. Det, jeg efterlyste, var såmænd ganske enkelt en oplysning om, hvordan dette regelsæt forholder sig til de tanker, der drøftes på nordisk plan. Jeg forstår, at ministeren simpelt hen ikke har forberedt et svar på dette spørgsmål, og det beklager jeg. Jeg synes, det havde været interessant, om ministeren også havde sat sig ind i de regler, der påtænkes på nordisk plan, før vi begyndte at diskutere EF-planerne.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg synes også, det er uheldigt, at ministeren, da han jo er en slags koordinator vedrørende det indre marked, ikke selv følger reglerne og i sin redegørelse nedfælder de konsekvenser, et direktivforslag vil have for dansk lovgivning, hvis det bliver gennemført i den form, det er forelagt. Men jeg går ud fra, det er en forglemmelse, og at ministeren også vil gøre sine kolleger opmærksom på, at det er en regel, der er vedtaget for arbejdet her i Folketinget.

Industriministeren (Nils Wilhjem):

Jeg vil ikke gå i rette med hr. Rahbæk Møller, som nu bebrejder mig, at jeg ikke har detailviden på alle områder, men blot sige, at det jo er et stort område, som skal dækkes.

Til gengæld vil jeg sige, at det forekommer mig, at hr. Rahbæk Møller er totalt uvidende om, hvordan direktiverne egentlig behandles. Han synes at mene, at Danmark kan sætte sig i en position, hvor vi kan forhindre, enten at direktivet kommer frem eller bliver behandlet.

Men hvad er realiteten? Realiteten er, at det er de andre, der beslutter, hvis vi sætter os ned og venter på, at man i nordisk sammenhæng eller på andre områder finder frem til et eller andet. Sådan er reglerne jo.

Derfor er det helt afgørende i EF-arbejdet – men det skal jeg ikke bebrejde hr. Rahbæk Møller at han ikke er så dybt inde i – at vi afklarer vores problemstillinger tilstrækkelig tidligt, og at vi aktivt arbejder for de synspunkter, som vi har her i Folketinget, for i videst mulig udstrækning at få dem tilgodeset i udformningen af direktiverne. Det er det, det handler om, og ikke at sætte sig tilbage og vente på, at der skal ske et eller andet i en eller anden kommission.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Ministeren må have misforstået noget. Jeg har sandelig ikke bebrejdet ministeren, at vi har denne debat i dag; det er vores procedure, og det er da helt fint.

Det, jeg har gjort, er at give udtryk for mit partis mening om det direktivforslag, der foreligger – det er vel meningen med, at vi har en debat – og så har jeg i øvrigt efterlyst oplysninger om, hvordan det forholder sig til eksisterende dansk lovgivning og til det arbejde, der, længe før for øvrigt dette direktiv var udarbejdet, såvidt jeg forstår, var i gang på nordisk plan. Det har ministeren ikke kunnet oplyse, og det synes jeg jeg kan bebrejde ministeren at han ikke er ordentligt forberedt over for. Det er dog to centrale oplysninger: Hvordan forholder direktivforslaget sig til dansk lovgivning, og hvordan forholder direktivforslaget sig til det koordinerende arbejde, der foregår på nordisk plan?

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Forhandling om EF 4:

Miljøministerens redegørelse af 23. november 1988 vedrørende forslag til Rådets direktiv om indsluttet anvendelse af genetisk modificerede mikroorganismer.

(Redegørelsen anmeldt 23/11 88. Redegørelsen givet 23/11 88. Meddelelse om forhandling 23/11 88).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 11 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

11) Forhandling om EF 5:

Miljøministerens redegørelse af 23. november 1988 vedrørende forslag til Rådets direktiv om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer.

(Redegørelsen anmeldt 23/11 88. Redegørelsen givet 23/11 88. Meddelelse om forhandling 23/11 88).

Forhandling**Ivar Nørgaard (S):**

Hensigten med at trække nogle få væsentlige direktiver ud af den løbende strøm, som forelægges Markedsudvalget, var, da vi besluttede det i Folketinget, og er det stadig, at vi skulle have en første drøftelse i folketingssalen og konstatere, hvilket syn regeringen havde på forslaget, og hvilke holdninger partierne havde af mere principiel art.

Men for de to foreliggende direktiver er tiden imidlertid løbet fra denne idé, da de jo allerede har været til førstebehandling i Miljøudvalget, Markedsudvalget og i EF's Ministerråd, og det viser i øvrigt – vil jeg sige til fru miljøministeren – at den gamle radikale idé om, at så godt som alle direktiver burde have en førstebehandling her i folketingssalen, er helt urealisabel.

Efter Kommissionens opfattelse er det af afgørende betydning for udviklingen af bioteknologien i Fællesskabet, at der hurtigt udarbejdes fællesskabsrammer for lovgivningen om denne nye teknologi.

Kommissionen fremhæver endvidere, at borgerne og miljøet i hele Fællesskabet bør sikres forsvarlig beskyttelse mod mulige risici ved anvendelsen af gensplejsning.